

Өздік жұмыс қазақ тілі сабағында оқушылардың ойлау және танымдық әрекетін белсенділендірудің бір тәсілі ретінде

Рауандина Н.К., Турсынова Ж.М.

Қарағанды қаласы, ОШ 30

Өзіндік жұмыс оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға бағытталған оқу процесінің ажырамас бөлігі болды. Бүгін менің алдымда балалардың басына белгілі бір білім салып қана қоймай, оларды оқуға үйрету міндеті тұр.

Ағылшын тілін оқытудағы өзіндік жұмыс дегеніміз-білім, білік пен дағдыларды игеруге бағытталған студенттердің танымдық ойлау әрекеті, оның барысында балалар тілдік құбылыстарды байқауға, оларды салыстыруға және салыстыруға, талдауға, жалпылауға, негізгі нәрсені бөліп көрсетуге, ойлауға, қорытынды жасауға, бір сөзбен айтқанда үйренеді.өмір ұсынатын мәселелерді өз бетінше шешуге қажетті осындай логикалық операцияларды игереді.

Өзіндік жұмыс-бұл оқытудың әр нақты жағдайында нақты дидактикалық мақсат пен міндетке сәйкес келетін оқыту құралы;

білім алушыларда оның білім туралы білмеуден білімге дейінгі қозғалысының әр кезеңінде танымдық міндеттердің белгілі бір класын шешу және төменгі деңгейден жоғары ойлау деңгейіне сәйкес жылжу үшін қажетті білім, Дағдылар мен қабілеттер көлемі мен деңгейін қалыптастырады оқушылардың өз білімдерін дербес жүйелі толықтыруға және жаңа танымдық міндеттерді шешу кезінде ғылыми ақпарат ағынында бағдарлану біліктерін дамытуға психологиялық орнатуды әзірлейді;

бұл білім алушының өзіндік өнімді қызметін басқару мен басқарудың маңызды құралы.

Оқушылардың өзіндік өнімді қызметінің деңгейлері

Шартты түрде оқушылардың оқу мүмкіндіктеріне сәйкес келетін өзіндік өнімді іс-әрекетінің төрт деңгейін бөлуге болады:

- 1.Берілген үлгі бойынша оқушылардың көшіру әрекеттері. Бұл деңгейде тәуелсіз қызметке дайындық бар.
- 2.Зерттелетін объектінің әртүрлі қасиеттері туралы ақпаратты көбейту бойынша репродуктивті қызмет, негізінен жад деңгейінен тыс. Алайда, осы деңгейде танымдық іс-әрекеттің әдістері мен әдістерін жалпылау, оларды неғұрлым күрделі, бірақ типтік тапсырмаларды шешуге көшіру басталады.
- 3.Белгілі үлгіден тыс тапсырмаларды орындау үшін алған білімдерін өздігінен қолданудың нәтижелі қызметі.
- 4.Жаңа жағдайларда тапсырмаларды орындау кезінде білімді ауыстыру бойынша тәуелсіз қызмет. Бұл деңгейлердің әрқайсысы шартты түрде ерекшеленсе де, объективті түрде бар. Менің міндетім мүмкіндігінше көп баланы Тәуелсіздіктің төртінші деңгейіне дейін жеткізіңіз.

Оқушылардың өзіндік қызметін ұйымдастыруға қойылатын негізгі талаптар

Сабақта оқушылардың өзіндік іс-әрекетін ұйымдастырудың негізгі талаптары келесідей: кез-келген деңгейдегі тәуелсіз жұмыстың нақты мақсаты бар;

өзіндік жұмыс оқушының оқу мүмкіндіктеріне сәйкес келеді, ал күрделілік деңгейі бір деңгейден екінші деңгейге біртіндеп көшу принципін қанағаттандырады;

тәуелсіз жұмыстардың әртүрлі түрлерінің үйлесуі және жұмыс процесін өзі басқару;

өзіндік жұмыстың мақсаты

танымдық қабілеттерін, шешім қабылдаудағы бастамаларын, шығармашылық ойлауын дамыту;

жұмыстың мазмұны, оны орындау формасы оқушылардың қызығушылығын, жұмысты соңына дейін орындауға деген ынтасын оятуы керек.

Өзіндік жұмысты ұйымдастыру нысандары

Ұйымдастыру формасына сәйкес тәуелсіз жұмыстарды жеке, фронтальды және топтық деп бөлуге болады. Жалпыға бірдей танылған-кез-келген тәуелсіз жұмыстағы ядро танымдық міндет болып табылады. Оқу процесінің кез-келген формасы сияқты, өзіндік жұмыс бірнеше функцияларды орындауға арналған: білім беру (оқушылардың білімін жүйелендіру), дамыту (оқушылардың танымдық күштерін дамыту, олардың зейіні, есте сақтау, ойлау, сөйлеу), білім беру (оқу іс-әрекетінің тұрақты мотивтерін, ақыл-ой еңбегінің мәдениетін тәрбиелеу, өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі бақылау...) мектептен тыс сабақтардың тұрақты және маңызды түрлеріне оқу процесінің негізгі бөлігі ретінде қарастырылатын оқушылардың өзіндік жұмысы жатады. Оның басты мақсаты-сабақта алған білімдерін, дағдыларын кеңейту және тереңдету, оларды ұмытып кетудің алдын алу, оқушылардың жеке дарындары мен қабілеттерін дамыту. Негізгі студенттердің өзіндік жұмысы жүзеге асырады белгілі бір дидактикалық функциясы, ең маңызды мынадай:

- сабақта алған білімдері мен дағдыларын бекіту;

- дербес ойлауды дамыту;

- жаттығуларды өз бетінше орындау біліктері мен дағдыларын қалыптастыру.

Кез-келген өзіндік жұмыс бақылаудың келесі түрлерін қамтитын бақылау жиынтығын ұсынады: мұғалімнің бақылауы; өзін-өзі бақылау; өзара бақылау.

Сабақ және сабақтан тыс сабақтар жүйесіндегі өзіндік жұмыстың түрлері мен түрлері

Оқушылардың өзіндік өнімді іс-әрекетінің деңгейіне сәйкес тәуелсіз жұмыстардың төрт түрін бөлуге болады: репродуктивті, реконструктивті вариативті, эвристикалық және шығармашылық жұмыстар.

Жұмыстың төрт түрінің әрқайсысының өзіндік дидактикалық мақсаттары бар. Үлгі бойынша Өзін-өзі жаңғырту жұмыстары нақты жағдайларда іс-қимыл әдістерін есте сақтау, дағдыларды қалыптастыру және оларды берік бекіту үшін қажет. Дербес жұмыс қалпына келтіру вариативті типтегі келтіреді оқушыларды осмысленному көшіру білімнің үлгілік жағдайды үйрету, талдау, оқиғалар, құбылыстар, фактілер, қалыптастырады әдіс-тәсілдері, танымдық қызметін дамытуға ықпал ететін ішкі себептерін тану, дамыту үшін жағдай ойлау қабілеттерін. Эвристикалық тәуелсіз жұмыстар белгілі үлгіден тыс жауап іздеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастырады. Шығармашылық тұлға қалыптасады. Жаңа шешімдерді үнемі іздеу, алынған білімді жалпылау және жүйелеу. Оларды мүлдем стандартты емес жағдайларға көшіру оқушының білімін икемді, мобильді етеді, дағдылар, Дағдылар мен өзін-өзі тәрбиелеу қажеттілігі дамиды. Шығармашылық өзіндік жұмыстар-бұл оқушылардың өзіндік іс-әрекеті жүйесінің тәжі. Оқыту практикасында өзіндік жұмыстың әр түрі сабақ және сабақтан тыс жұмыстар жүйесінде қолданылатын көптеген жұмыс түрлерімен қамтамасыз етіледі.

Мен олардың ең көп таралған және тиімді тізімін беремін.

1.Кітаппен жұмыс. Бұл оқулықтың мәтінімен және материалымен жұмыс: мәтін бөлігінің негізгі мазмұнын қайталау; оқылған мәтін бойынша жауап жоспарын құру; мәтіннің қысқаша конспектісі; мәтінге алдын-ала қойылған сұрақтарға жауап іздеу; бірнеше абзацтағы материалды талдау, салыстыру, жалпылау және жүйелеу. Бастапқы көздермен, анықтамалықтармен және танымал ғылыми әдебиеттермен жұмыс. оқуды қорытындылау және рефераттау.

2.Жаттығулар: жаттығу, үлгі бойынша қайталау жаттығулары, реконструктивті жаттығулар; түрлі тапсырмалар мен сұрақтарды құрастыру ; басқа оқушылардың жауаптарын рецензиялау, сабақта олардың қызметін бағалау; практикалық дағдылар мен дағдыларды қалыптастыруға бағытталған түрлі жаттығулар.

3.Әр түрлі тәуелсіз тест жұмыстары, тест жұмыстары, диктанттар, эсселер.

4.Баяндамалар мен рефераттар дайындау.

5.Табиғаттағы экскурсиялар мен бақылауларға байланысты жеке және топтық тапсырмаларды орындау...аталған тәуелсіз жұмыс түрлерінің көп бөлігі студенттердің өзіндік өнімді іс-әрекетінің әртүрлі деңгейлері үшін жасалуы мүмкін, яғни жоғарыда аталған төрт тәуелсіз жұмыс түрінің әрқайсысына қатысты.

Қорытынды

Қазіргі жағдайда, адамға қажетті білім көлемі күрт және тез өсіп келе жатқанда, студенттер белгілі бір білім мен дағдыларды игеріп қана қоймай, сонымен қатар өз бетінше білім алу, өмірдің сұрақтарына жауап табу қабілеттерін игеруі керек. Оқушылардың ақыл-ой және танымдық белсенділігін жандандыру оқу сапасын қамтамасыз ететін маңызды талаптардың бірі болып табылады. Ойлау операцияларының даму деңгейі, оларды игеру дәрежесі ойлау процестерінің бағытын және оның нәтижесін, демек, танымдық іс-әрекеттің өнімділігін анықтайтындығы анықталды. Өзіндік жұмысты ұйымдастыру, оған басшылық ету бұл жауапты да күрделі жұмыс. Белсенділік пен тәуелсіздікті тәрбиелеу адам тәрбиесінің ажырамас бөлігі ретінде қарастырылуы керек. Мен өз бетімше жұмыс істеу мақсат емес екенін жақсы түсінемін. Бұл студенттердің терең берік білімі үшін күрес құралы, олардың жеке қасиеттері ретінде белсенділігі мен тәуелсіздігін қалыптастыру, ақыл-ой қабілеттерін дамыту құралы. Өз бетінше алған білім тереңдігімен, беріктігімен ерекшеленеді, сенімге айналады. Материалды тәуелсіз түсіну адамның шығармашылық бастамасының дамуына ықпал етеді, оның интеллектуалды өсуінің көрсеткіші болып табылады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1.Зепалова Т. с. Мещерякова Н. Я. әдебиет сабағы.М., 1983 ж.
- 2.Зольникова В.И. оқушылардың өзіндік жұмысы.М., 1978
- 3.Зотов Ю. Б. қазіргі сабақты ұйымдастыру. М., 1984
- 4.Камнева с. в. ағылшын тілі сабақтарында өзіндік жұмыс. 1988 ж.
- 5.Купалова А. ю. ағылшын тілін оқыту әдістерін жетілдіру. М.
- 6.Махмутов м.и. қазіргі сабақ.М., 1977
- 7.Потапова Е. Н. білім қуанышы.1990 ж.
- 8.Вогельсон и. А. сабақтарда өзіндік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.Киев..1990
- 10.Шаламов в. в. білім беру мекемелерінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру. 11.Шукина Р.и. оқушылардың танымдық белсенділігін қалыптастыру.М., 1987